

L'importància del Vallès en l'època romana

Per TOMÁS BALVEY

Malgrat i les centúries transcorregudes des de l'ocupació del Vallès pels romans, encara surten a la superfície del nostre terreny despullades de la civilització del Gran Imperi.

Recorrent el terme de Cardedeu, hom en treu la conseqüència de que, el mateix en els serrats que en el pla, existiren forces estades en aquella època. Ara de poc, a Marata, el senyor Marimon ha aconseguit una escultura de pedra, si bé incompleta, que servia de guarda-rodes en el portal d'una casa de pagès. A Corró de Munt veiérem, anys enrera, un gròs pa de picadis servint de passera en un torrent. En construir-se el ferrocarril de Sant Joan i la carretera de Ribes, fóren trobats en el terme de Llerona diferents objectes de terrissa, coure i marbre. Però les restes més importants descobertes fins ara d'aquesta mena, han sortit de L'Ametlla i La Garriga (banyeres, trossos de columna, làpides i frisos de marbre d'immillorable factura). En uns corredosos de Granollers, pot veure's, després de ploure, paviment romà, a la dreta dels esglaons del portal de Can Senaia. I no dubtem de que si a cada poble hi haguessin hagut veïns dotats d'esperit d'investigació o de curiositat per l'arqueologia, de tots en coneixeríem records, més o menys interessants, d'aquells llunyans temps.

El nom titular de Parets esdevé, segons Balari, de les ruïnes de construccions romanes descobertes en el lloc on avui està edificat el poble.

Carotítulo, Laurona, Palaciolo, això és, Cardedeu, Llerona i Palou, i altres pobles de la rodalia tenen llur origen, segurament, en el Baix Imperi, o en la colonització galo-romana. Encara Ganuleya (o Granuleya) amb més probabilitat, si escoltem a Garivay i a Pujades, que asseguren fóu fundat pel cònsol Lucio Ganuleyo.⁽¹⁾

Els primers documents locals, escrits sobre pell de be, ressenyen gran nombre de itineres i vies públiques, que travessen pobles i poblets en tots indrets, camins i carreteres, que existirien ja segurament durant la civilització romana en el nostre país.

Eixos antecedents donen a comprendre que el nostre terreny fóu molt poblat, especialment durant l'última dominació romana.⁽²⁾ Dels pobles se sap que eren petits en edificació. El què tenia veritable importància, eren les cases de fòra, com succeïa en l'edat mitjana, escampades la majoria

per les vessants de la muntanya, de dalt vers el pla. El canonge Collell, que durant les seves visites a La Garriga ha estudiat un xic aquesta part del Vallès, explica «que els

rics romans eren molt aimants de passar l'estiu al camp, a l'igual que fan ara els burgesos de Barcelona». A la vil·la, demés de les cambres, que es reservaven per a ells, abillades amb cert luxe, testimonis del qual en són la primorosa vaixel·la vermella amb figures de relleu, els trossos de marbre i els vasos de vidre pintats que surten de les excavacions, hi havia les dependències dels treballadors de la terra. I, com eren homes d'esperit comercial i lluitadors en tot, a la vegada que la masia els servia per a recrear-s'hi, procuraven treure'n el millor profit possible, explotant llurs esplets. Documents migevals ens parlen de que turons i serres que avui es veuen poblats de bosc, estaven plantats de ceps (riparies) i oliveres. Cal suposar que en els terrenys més plans hi sembraven grans i llegums. I que, en aquells que es podien regar, hi feien les hortalisses i plantes tèxtils per a la fabricació de teixits, de quals aparell en són mostra les bitlles, fusioles i pesos de fang cuit dels telers, que trobem encara en els llocs on s'havien utilitzats.⁽³⁾ Aquests productes, és lògic creure que els duïen, després, a cotitzar al forum, al mercat central dels dits pobles, que era, com és ara, Granollers, on acudien els mercaders i negociants per a com-

prar-los i revendre'ls a les principals ciutats, Barcino, Betulo, Iluro, etc.; però que en gran part exportaven a altres regions de l'Imperi, on eren molt estimats per llurs qualitats, cosa que sabem per haver-ho exterioritzat en les taules i llibres els seus historiadors. L'autor d'Iluro, que ha estudiat aquests escrits, ens diu que els nostres grans es cotitzaven a bon preu en el mercat de Roma i que el vi gosava de gran fama per son aroma i paladar. Plini, el naturalista, alaba el xarel·lo lauronès especialment. Marcial, l'elegeix també per la seva taula... Fins els bolets, per llur formosura (creurem serien els pinatells), fóren objecte de gròs comerç amb la capital dels Césars.

Tenia, doncs, certa importància en el món llatí la nostra regió del Vallès; venint de lluny també el prestigi que assoleixen a tot arreu els fruits que produeix la patriarcal comarca.

Restes d'una escultura de pedra, trobats a Can Marimon, de Marata

fusiola

pes

bitlla

Utilis de fang cuit, per a telers de l'època romana

(1) Convertit en Granula pels gots, en opinió dels autors d'un *Diccionario Universal*, publicat en 1831.-(2) No tant per això com suposa Carreras Candi, de que ho estava com actualment.-(3) A l'Escola d'Arts i Oficis de Sabadell pot veure's, muntat, un teler romà.